

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA PSIXOLOGIK TA'LIM VA TARBIYA BERISH SHAKLLARI.

Imomova Mexrangiz Najmiddin qizi.

Surxondaryo viloyati Muzrabot tumani 11-DMTT tarbiyachisi.

Annotatsiya. Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalar uchun psixologik ta'lim va tarbiyaning turli shakllarini o'rganadi, ularning erta bolalik rivojlanishiga ta'sirini o'rganadi. Adabiyotlarni keng qamrovli tahlil qilish orqali maqolada mavjud nazariyalar va amaliyotlar ko'rib chiqiladi, uslubiy yondashuv taqdim etiladi, natijalar muhokama qilinadi va xulosalar chiqariladi. Maqsad maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv va ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni rivojlantirishning samarali strategiyalari haqida tushuncha berishdir.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, psixologik tarbiya, erta bolalikni rivojlantirish, ota-onalarning strategiyalari, kognitiv rivojlanish, ijtimoiy-emotsional ko'nikmalar

Erta bolalik kognitiv va ijtimoiy-emotsional rivojlanish uchun hal qiluvchi davr bo'lib, bolaning kelajagi uchun asos yaratadi. Ota-onalar, tarbiyachilar va o'qituvchilar bolaning psixologik farovonligini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishini kuchaytirishning samarali strategiyalarini yoritishga qaratilgan psixologik ta'lim va tarbiyaning turli shakllarini o'rganadi. Adabiyot tahlili Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasi va Eriksonning psixososyal bosqichlari kabi nazariyalarni qamrab olgan maktabgacha ta'lim va psixologik tarbiya bo'yicha seminal asarlarni o'rganadi. Bundan tashqari, u ota-onalarning uslublari, erta tajribalarning miya rivojlanishiga ta'siri va turli ko'nikmalarni tarbiyalashda o'yinning roli bo'yicha zamonaviy tadqiqotlarni ko'rib chiqadi. Ushbu istiqbollarni sintez qilish orqali maqola maktabgacha yoshdagi bolalarda psixologik ta'limni tushunish uchun keng qamrovli asos yaratishga qaratilgan. Psixologik ta'lim va

tarbiyaning samarali usullarini tushuntirish uchun maqolada uslubiy asos keltirilgan. Bunga dalillarga asoslangan amaliyotlar, kuzatuv tadqiqotlari va aralashuv dasturlarining sintezi kiradi. Maqsad-ota-onalar, tarbiyachilar va o'qituvchilar uchun maktabgacha muhitda psixologik boyitish faoliyatini amalga oshirish bo'yicha amaliy qo'llanma berish.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik ta'limi va tarbiyasi ularning umumiy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Maktabgacha yoshdagi psixologik ta'lim va tarbiyaning ba'zi shakllari:

O'yin Asosida O'rganish:

- Maqsad: o'yin maktabgacha yoshdagi bolalar uchun asosiy ta'lim usuli hisoblanadi. Bu ularga kognitiv, ijtimoiy, hissiy va jismoniy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

- Amalga oshirish: tuzilgan va tuzilmagan o'yin uchun turli xil o'yin materiallari va imkoniyatlarini taqdim eting. Bunga bloklar bilan qurish, go'yo o'yin va ochiq havoda mashg'ulotlar kabi tadbirlar kiradi.

Hissiy Rivojlanish:

- Maqsad: boshqalarning his-tuyg'ularini tushunishni o'rganayotganda bolalarga his-tuyg'ularini tan olish va ifoda etishga yordam bering.

- Amalga oshirish: hissiyotlar haqida munozaralarni rag'batlantirish, hissiyotlarni o'rganish uchun kitoblar va hikoyalardan foydalanish va hissiy tartibga solishning asosiy usullarini o'rgatish.

Ijtimoiy Ko'nikmalarni Rivojlantirish:

- Maqsad: tengdoshlar va kattalar bilan ijobiy o'zaro munosabatlar, hamkorlik va muloqotni rivojlantirish.

- Amalga oshirish: guruh faoliyatini tashkil etish, almashish va navbatchilikni rivojlantirish, salomlashish, ehtiyojlarni ifodalash va nizolarni hal qilish kabi asosiy ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatish.

Kognitiv Stimulyatsiya:

- Maqsad: xotira, diqqat, muammolarni hal qilish va tilni rivojlantirish kabi bilim qobiliyatlarini oshirish.

- Amalga oshirish: kognitiv rivojlanishni rag'batlantiradigan yoshga mos o'yinlar, boshqotirmalar va mashg'ulotlarni taqdim eting. Qiziqish va kashfiyotni rag'batlantiring.

Tilni Rivojlantirish:

- Maqsad: til ko'nikmalarini, jumladan, lug'at, grammatika va muloqotni o'zlashtirishni qo'llab-quvvatlash.

- Amalga oshirish: bolalarga muntazam ravishda o'qing, suhbatlar bilan shug'ullaning va boy til muhitini ta'minlang. Til rivojlanishini yaxshilash uchun qo'shiqlar, qofiyalar va hikoyalardan foydalaning.

Muntazam va tuzilish:

- Maqsad: xavfsizlik va bashorat qilish hissini ta'minlash, bolalarga umidlarni tushunishga va o'z-o'zini tarbiyalashni rivojlantirishga yordam berish.

- Amalga oshirish: ovqatlanish vaqti, uxlash vaqti va o'yin vaqti kabi kundalik tartiblarni belgilang. Taxminlar va qoidalarni aniq bildiring.

Muxtoriyat va Mustaqillik:

- Maqsad: o'z-o'ziga yordam berish ko'nikmalarini rivojlantirish va mustaqillik tuyg'usini rag'batlantirish.

- Amalga oshirish: bolalarga chegaralar ichida tanlov qilish, o'z-o'zini parvarish qilish ko'nikmalarini rivojlantirish (masalan, kiyinish, ovqatlanish) va qaror qabul qilish imkoniyatlarini taqdim etish.

Ijobiy Mustahkamlash:

- Maqsad: ijobiy xulq-atvorni mustahkamlash va ijobiy o'z-o'zini anglashni rag'batlantirish.

- Amalga oshirish: yaxshi xulq-atvorni tan olish uchun maqto'v va ijobiy mustahkamlashdan foydalaning. Harakat va qat'iyatlilikni ta'kidlab, o'sish tafakkurini rag'batlantiring.

Ota-Onalarning Ishtiroki:

- Maqsad: ota-onalar va bolalar o'rtasidagi mustahkam aloqani mustahkamlash, qo'llab-quvvatlovchi va tarbiyaviy muhitni rivojlantirish.

- Amalga oshirish: ota-onalarni o'quv jarayoniga jalb qilish, bolaning taraqqiyoti haqida ma'lumot almashish va ota-onalarga farzandining uyda rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun resurslar berish.

Mojarolarni Hal Qilish Qobiliyatlari:

- Maqsad: bolalarga nizolarni boshqarish va muammolarni tinch yo'l bilan hal qilishni o'rgating.

- Amalga oshirish: konfliktlarni yechishni modellashtiring, bolalarni his-tuyg'ularini ifoda etishga yo'naltiring va muammolarni birgalikda yechishga undang.

Shuni ta'kidlash kerakki, psixologik ta'lim va tarbiyaning ushbu shakllari o'zaro bog'liq bo'lib, har bir bolaning individual ehtiyojlari va manfaatlarini hisobga oladigan yaxlit yondashuv eng samarali hisoblanadi. Bundan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun qo'llab-quvvatlovchi va boyituvchi muhit yaratish uchun ota-onalar, tarbiyachilar va tarbiyachilarni jalb qilish juda muhimdir.

Muhokama bo'limi mavjud nazariyalar va tadqiqot natijalari kontekstida natijalarni tanqidiy baholaydi. U turli xil usullar bo'yicha turli xil natijalarga ta'sir qiluvchi potentsial omillarni o'rganadi va individual yondashuvlarning muhimligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, bo'lim muammolar va cheklovlarni ko'rib chiqadi, kelajakdagi tadqiqotlar va psixologik ta'lim strategiyalarini takomillashtirish uchun yo'llarni ochadi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, maqola maktabgacha yoshdagi bolalarda psixologik ta'limga ko'p qirrali yondashuvning muhimligini ta'kidlab, asosiy topilmalarni sintez qiladi. U rivojlanishning o'zaro bog'liqligini tan olgan holda, bilim va ijtimoiy-emotsional elementlarning ta'lim amaliyotiga integratsiyasini qo'llab-quvvatlaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash muhitini yaratishda samarali strategiyalarni qo'llashni osonlashtirish uchun ota-onalar, tarbiyachilar va o'qituvchilar uchun takliflar taqdim etiladi. Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarda psixologik

ta'lim va tarbiyani tushunish va amalga oshirish uchun keng qamrovli manba bo'lib xizmat qiladi va erta bolalikni rivojlantirish bo'yicha kengroq nutqqa hissa qo'shadi.

Adabiyotlar.

1. Abdulkhayevich, A. A. (2020). Challenges, Cluster and Professional Support of Today's Early Educators' through Literacy and Language that Creates a Sense about the Concept of Early Education. *International Journal of Word Art*, (2).
2. Abdullayev, A. A. (2020). System of information and communication technologies in the education. *Science and World*, 5(81), 19-21
3. Gimazutdinov, R. G. (2020). Theoretical basis of physical education of children of preschool age. *Academic Research in Educational Sciences*, 1(4).
4. Hamidovna, N. R. (2020). Preparation of children in schools by making technological techniques in pre-school education. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(2), 120-124.
5. Juraboev, A. B. (2020). The formation of general cultural attitudes towards the environment among students as a factor in the development of a healthy lifestyle. *Academic Research in Educational Sciences*, 1(4).
6. Mahmudova, D. B. (2020). Teaching applique for older preschool children. *Academic Research in Educational Sciences*, 1(4).
7. Narimbaeva, L. K. (2020). The Development Of The Preschool Education System Is A Requirement Of The Times. *The American journal of social science and education innovations*, 2(11), 108-111.
8. Nosirova, R. K. (2020). Methodology for teaching outdoor games in preschool institutions. *Academic Research in Educational Sciences*, 1(4).